

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора МIRONЮКА Романа Вікторовича на дисертацію Лівар Юлії Олегівни «Провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Однім із найбільш часто уживаних інститутів адміністративного права є інститут адміністративної відповідальності, але, незважаючи на гостру потребу в оновленні цього інституту, він залишається в тому стані, в якому був створений більше тридцяти років тому. Безумовно, оновлення та удосконалення потребують майже всі складові цього інституту і, у першу чергу, його процесуальна форма. Багато у чому саме процесуальна форма визначає ефективність адміністративної відповідальності. При цьому варто сказати, що найбільш проблематичним було і залишається питання реального виконання постанов про накладення адміністративних стягнень і саме цей елемент процесуальної форми адміністративної відповідальності потребує найбільшої уваги.

Серед інших проваджень, в рамках яких реалізуються відносини адміністративної відповідальності, провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень відрізняються власною специфікою в залежності від змісту конкретного адміністративного стягнення, відтак виникає потреба комплексного підходу до вивчення відповідних проваджень і створення такої моделі провадження, яка б максимально враховувала зазначені особливості. З огляду на це, тема дисертаційного дослідження Лівар Ю.О. є надзвичайно актуальною.

Проблемам виконання адміністративних стягнень приділялась увага в окремих дисертаційних дослідженнях, але, як правило це робилося або в контексті досліджень провадження по справах про адміністративні правопорушення, або в контексті дослідження окремих видів

адміністративних стягнень. Проте, явно бракує відповідного дослідження більш високого рівня, рівня теоретичного узагальнення, концептуального осмислення проблеми та шляхів її вирішення, що додатково обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Лівар Ю.О. Дисертаційне дослідження Ю.О. Лівар певною мірою усуває цю прогалину, а його результати в цілому можна розцінювати як належне наукове підґрунтя для удосконалення провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень та адміністративно-деліктного процесу в цілому.

Що стосується якості дисертаційного дослідження, то вона обумовлюється об'єктивністю та достовірністю його результатів, а належний рівень об'єктивності та достовірності результатів забезпечується використанням у дослідженні, у першу чергу, усього методологічного арсеналу сучасної правової науки. У представленому дисертаційному дослідженні Ю.О. Лівар належним чином використані філософські, загальнонаукові, спеціально-наукові та конкретно-наукові методи пізнання, зокрема такі, як діалектичний метод, системний, структурно-функціональний, формально-логічний, порівняльний, історичний та інші методи.

Цілісність дисертаційного дослідження забезпечується досить вдало обраною структурою, яка є логічною і повністю відповідає його меті і завданням.

Найбільш важливою характеристикою будь-якої дисертації, є ступінь наукової новизни її результатів і, варто відзначити, що у дисертації Ю.О. Лівар міститься досить багато положень, які можна оцінити як такі, що містять наукову новизну. Зазначені положення у сукупності забезпечують належний рівень наукової новизни результатів дисертаційного дослідження.

Науковий пошук автора зосереджено на комплексному вивченні процесуальних засад виконання постанов про накладення адміністративних стягнень прийнятих за результатами проваджень у справах про адміністративні правопорушення, а також вироблення на основі отриманих знань практичних рекомендацій щодо удосконалення порядку і правил

виконання зазначених постанов з урахуванням особливостей кожного виду адміністративних стягнень.

З огляду на це, автор аргументовано і цілком логічно розглядає провадження по виконанню адміністративних стягнень в контексті загальних уявлень про структуру адміністративно-деліктного процесу. У першому розділі дисертації належну увагу приділено аналізу теоретичних уявлень про структуру адміністративного процесу взагалі та адміністративно-деліктного процесу зокрема, причому досить цікавими видаються міркування автора про те, що з точки зору сучасних уявлень про структуру адміністративного процесу як сукупності проваджень, єдиним повноцінним адміністративним процесом є адміністративно-деліктний процес. Автор підтримує висловлені раніше вченими-адміністративістами щодо необхідності виокремлення провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень із структури провадження у справах про адміністративні правопорушення і розгляду його разом із цим провадженням в рамках конструкції більш високого порядку, а саме адміністративно-деліктного процесу.

Фактично наведеними у дисертації аргументами автор посилює зазначений підхід, але, крім цього, ним сформульовано положення про наявність у структурі адміністративно-деліктного процесу ще одного важливого елементу, а саме провадження по заміні адміністративних стягнень, яке беззаперечно можна вважати авторським.

Як позитивну рису дисертаційного дослідження Ю.О. Лівар можна відзначити і спроби автора дати визначення поняттям «адміністративно-деліктний процес», «провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень» та «провадження по заміні адміністративних стягнень». При цьому, якщо визначення поняття «адміністративно-деліктний процес» є удосконаленим варіантом вже існуючого, то визначення решти згаданих понять є повною мірою авторськими.

Досить цікавим, з точки зору аргументації, можна вважати підхід автора до виділення і загальної характеристики виконавчих проваджень в адміністративному праві, де виділяються провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень, провадження по виконанню кримінальних покарань за Кримінально-виконавчим кодексом України та виконавче провадження за Законом України «Про виконавче провадження». При цьому варто звернути увагу на те, що автором досить аргументовано доводиться абсолютна подібність правового регулювання виконання окремих адміністративних стягнень та кримінальних покарань, зокрема таких, як громадські роботи та виправні роботи.

Оскільки зміст провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень обумовлюється змістом самих адміністративних стягнень, автором наводиться коротка характеристика адміністративних стягнень і при цьому здійснюється їх розподіл на три групи в залежності від характеру впливу на інтереси правопорушника. Запропонований автором поділ адміністративних стягнень на адміністративні стягнення особистого, майнового та організаційного характеру є доволі спірним. Особливо це стосується адміністративних стягнень організаційного характеру. Але, оскільки зазначена класифікація використовується лише для структурування другого підрозділу дисертації, це не варто вважати вадою роботи.

Другий розділ дисертації присвячений аналізу структури проваджень по виконанню постанов про накладення окремих видів адміністративних стягнень. Матеріал цього розділу демонструє аналітичні здібності автора та його вміння використовувати формально-юридичний метод. Основними здобутками автора тут можна вважати описання структури проваджень по виконанню адміністративних стягнень практично усіх видів. При цьому наочно продемонстровано, що провадження по виконанню постанов про накладенню адміністративних стягнень не має єдиної, узагальненої структури. Для більшості видів адміністративних стягнень існує власна структура провадження по його виконанню. Більш того, автор звертає увагу на те, що

частина адміністративних стягнень виконується поза процесуальною формою. Такі властивості, зокрема притаманні виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень у вигляді попередження та у вигляді штрафу за умов його добровільної сплати порушником.

В рамках даного розділу автором зроблено низку цікавих теоретичних узагальнень. Зокрема, теоретичне значення мають сформульовані автором положення щодо характеристик так званого «усіченого» провадження, що має місце при виконанні про накладення адміністративних стягнень у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами, конфіскації та оплатного вилучення. Те саме можна сказати і про описані автором конструкції подвоєного та вкладеного видів проваджень.

Крім того, необхідно зауважити, що автор у своїх творчих пошуках не обмежується розвитком теоретичних аспектів вчення про адміністративно-деліктний процес та його складові, а робить спроби удосконалення відповідного правового регулювання. На мою думку тут слід звернути увагу на два моменти. По-перше, це слушні пропозиції щодо удосконалення порядку виконання постанов про накладення адміністративних стягнень у вигляді позбавлення спеціального права, зокрема щодо його уніфікації для усіх видів таких прав. По-друге, це доволі оригінальні пропозиції щодо вирішення колізії між нормативною вимогою негайного виконання постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту та правом на оскарження таких постанов.

Найбільш повно творчий підхід Ю.О. Лівар до здійснення дисертаційного дослідження проявився у третьому розділі, присвяченому принципам провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень та питанням реалізації принципу безумовного виконання адміністративного стягнення.

Варто відмітити, що автором тут обрано дещо нестандартний підхід, який забезпечив, з одного боку виділення і характеристику принципів провадження по виконання постанов про накладення адміністративних

стягнень, а з іншого отримання додаткових аргументів на користь самостійності такого провадження в структурі адміністративно-деліктного процесу. Така «економічність» може бути віднесена до безумовних переваг даної роботи.

Нестандартність обраного підходу полягає в тому, що принципи провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень розглянуті у їх співвіднесенні із принципами провадження у справах про адміністративні правопорушення. Оскільки принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення є дуже добре дослідженими, автору залишилось лише зробити перевірку на те, наскільки ці принципи є властивими для провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень. Висновки автора за результатами відповідного аналізу виглядають достатньо коректними і вони дійсно можуть розглядатись як підтвердження того, що провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень є самостійним провадженням і не входить до складу провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Певним здобутком автора можна вважати і сформульований нею принцип безумовного виконання адміністративного стягнення. До того ж автор не обмежується загальною характеристикою даного принципу, а розвиває його в положення провадження по заміні адміністративних стягнень, обґрунтовуючи детальний зміст такого провадження, а також пропонує авторський варіант нової глави Кодексу України про адміністративні правопорушення. При цьому слід відмітити доволі добрий рівень юридичної техніки на якому виконано ці законодавчі пропозиції.

В цілому, як офіційний опонент, я можу стверджувати, що Ю.О. Лівар виконала поставлені перед дисертаційним дослідженням задачі та отримала результати, які характеризуються належним рівнем наукової новизни і мають як теоретичне, так і практичне значення.

Дисертація виконана самостійно з використанням останніх досягнень адміністративного права. Одержані наукові результати та висновки, що містяться у дисертації, сформульовані та обґрунтовані на базі особистих теоретичних та практичних досліджень автора.

В цілому позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значущість дисертаційного дослідження Лівар Ю.О., необхідно відзначити, що воно не позбавлено окремих недоліків, серед яких вважаю за необхідне звернути увагу на такі:

1. На стор.44 дисертації автор використовує словосполучення «непроцесуальна форма провадження» для позначення діяльності щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень у вигляді попередження, а також добровільного виконання правопорушником постанов про накладення штрафу. На нашу думку використання такого терміну не є коректним, оскільки само по собі провадження є проявом процесуальної форми, відтак провадження у не процесуальній формі існувати не може. Хоча автор далі і намагається пояснити доцільність використання такого терміну, відчуваючи його некоректність, на нашу думку все ж таки необхідно уникати запровадження дефініцій які містять у собі подібні суперечності. В даному випадку можна було б використати іншу назву досліджуваного явища, наприклад «автоматичне» (для попередження) чи «самостійне» (для штрафу) виконання.

2. На стор. 26 дисертації автор зазначає, що провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень – це регламентована нормами адміністративного права діяльність органів виконавчої влади (їх посадових осіб) або уповноважених ними суб'єктів щодо практичної примусової реалізації заходів впливу на осіб, що вчинили адміністративні правопорушення, відповідно до змісту накладених на них адміністративних стягнень з метою реалізації цілей адміністративної відповідальності. В даному випадку не зовсім зрозуміло, кого автор відносить до «уповноважених

ними суб'єктів». Бажано було б проілюструвати це прикладом із законодавства.

3. На стор.29 автор зазначає, що провадження по заміні адміністративних стягнень – це регламентована нормами адміністративного права діяльність уповноважених суб'єктів щодо заміни адміністративних стягнень, які були накладені на особу за вчинення адміністративного правопорушення, але не змогли бути виконані з об'єктивних чи суб'єктивних причин, на інші адміністративні стягнення, виконання яких може бути безумовно забезпечене. Тут знову виникає питання про уповноважених суб'єктів. Автор сам стверджує, що заміна адміністративних стягнень здійснюється судом, що і відображено у запропонованому проекті глави 34 КУпАП. Відтак тут можна було б прямо вказати на діяльність суду.

4. У тексті роботи автор подекуди використовує термін «адміністративно-юрисдикційний процес» (стор. 46, 47), хоча у першому розділі досить чітко визначає, що провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень є складовою адміністративно-деліктного процесу. У зв'язку з цим потребує пояснення розуміння автором співвідношення понять «адміністративно-деліктний процес» та «адміністративно-юрисдикційний процес».

5. На стор.65-71 дисертації автор аналізує особливості провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень у вигляді позбавлення особи спеціального права. В той самий час, незважаючи на детальність описання відповідної діяльності, автор не наводить власної думки стосовно структури відповідного провадження, хоча для усіх інших адміністративних стягнень така структура визначена.

6. На стор.129 автор пропонує: «З метою вирішення колізії між нормою про негайне виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту та нормою про право особи на оскарження такої постанови, необхідно встановити правило, згідно з яким справи про адміністративні правопорушення, за які може бути призначений

адміністративний арешт розглядались би колегією із трьох суддів з обов'язковою участю адвоката. Це дозволить суттєво знизити ризик необ'єктивного вирішення справи і призначення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту». На нашу думку це є перебільшенням і запровадження такого правила суттєво ускладнить роботу суду суто з організаційної точки зору. На нашу думку було б доцільно взагалі винести адміністративний арешт із переліку адміністративних стягнень, а відповідні правопорушення розглядати як кримінальні проступки.

7. У дисертації автор використовує статистичні дані щодо застосування адміністративних стягнень, але обмежується лише даними за 2012 та 2013 рік. Оскільки робота захищається у 2015 році, чому не використана статистика за 2014 рік?

Втім зазначені зауваження суттєво не погіршують загальної позитивної оцінки дисертації, а також вагомості та наукової цінності результатів дисертаційного дослідження Ю.О. Лівар. В цілому я вважаю, що дисертація Ю.О. Лівар є завершеною науковою працею в якій вирішується важлива науково-практична проблема удосконалення провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень зі створенням наукового підручника для цього.

Результати дисертаційного дослідження Ю.О. Лівар повною мірою висвітлені у достатній кількості статей, опублікованих у фахових наукових юридичних виданнях, в тому числі й зарубіжних, а також внесених до наукометричних баз. Усі висновки та положення наукової новизни відображені в опублікованих наукових працях або оприлюднені на науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України, виконано державною мовою, рукопис оформлений у відповідності до вимог державного стандарту.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Лівар Ю.О. на тему: «Провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень» має істотне значення для науки адміністративного права та відповідає вимогам Положення про присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, і встановленим МОН України вимогам до кандидатських дисертацій. Відповідно його автор, Лівар Юлія Олегівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

**професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності ОВС
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Р.В. Миронюк

Підпис Миронюка Р.В.

ЗАСВІДЧУЮ

**старший інспектор
відділу кадрового забезпечення
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ**

В.І. Вербица